

Aikakauskirja Kasvatus
Abstraktit

Heikkinen, Hannu – Kiilakoski, Tomi – Huttunen, Rauno – Kaukko, Mervi – Kemmis, Stephen. 2018. KOULUTUSTUTKIMUKSEN ARKKITEHTUURIT. Kasvatus 49 (5), 368–383.

Tässä artikkelissa tutkimme koulutustutkimuksen teoreettisia ja filosofisia perusteita käytäntöjen tutkimuksen näkökulmasta. Tarkastelumme pohjautuu oletukseen, että koulutuksen perimmäisenä päämääränä ei ole asioiden tietäminen vaan toiminta hyvän elämän edistämiseksi. Siksi koulutusta kutsutaan initiaatioksi käytäntöön, jonka välivaihe on initiaatio tietoon. Tämä merkitsee siirtymää tiedon omaksumiseen keskittyvästä epistemologisesta näkökulmasta ontologiseen näkökulmaan, joka keskittyy olemiseen ja tulemiseen. Syvennämme ontologista lähtökohtaamme tarkastelemalla, mitä varten tietoa tarvitaan. Sovellamme Stephen Kemmisin tulkintaa, jossa hän yhdistää Aristoteleen ja Jürgen Habermasin näkemyksiä tiedosta ja sen yhteiskunnallisista intresseistä. Tutkiessamme koulutusta käytäntöinä kohdennamme huomion siihen, millaiset tekijät mahdollistavat tai edistävät tietynlaisten käytäntöjen muodostumista ja mitkä rajoittavat niiden kehittymistä. Tästä näkökulmasta käytänteitä tutkitaan käytäntöarkkitehtuuriteorian viitekehysessä. Tämän teoreettisen artikkelin keskeinen sanoma on, että käytäntöarkkitehtuuriteoria avaa luontevan mahdollisuuden jatkaa kriittis-emansipatorista projektia tarjoamalla koulutustutkimukselle käsitteellisiä ja menetelmällisiä välineitä yhteiskunnallisten käytäntöjen taustalla vaikuttavien ennakkoehtoanalysointiin.

Asiasanat: koulutustutkimus, käytäntö, käytänteet, tiedon muodot, tiedon intressit, käytäntöarkkitehtuuriteoria, nonformaali oppiminen, informaali oppiminen

Kallo, Johanna. 2018. MITÄ ON VERTAILEVA KOULUTUSTUTKIMUS? MATKA TUTKIMUSALAN TIETEENFILOSOFISIIN JA EPISTEMOLOGISIIN PERUSTEISIIN. Kasvatus 49 (5), 384–399.

Kansainvälistyminen ja tieteidenvälisyys ovat lisänneet vertailevan tutkimuksen merkitystä viime vuosikymmeninä. Tässä artikkelissa perehdytään vertailevaan koulutustutkimukseen tieteen tutkimuksen näkökulmasta. Artikkelissa etsitään vastauksia kysymyksiin, mitä ovat vertailevan koulutustutkimuksen teoreettiset suuntaukset, minkälaiset tieteenfilosofiset näkemykset vaikuttavat niiden taustalla ja miten ne oikeuttavat tuottamansa tiedon. Johtajatuksena on jäsentää vertailevan koulutustutkimuksen epistemologisia ja filosofisia perusteita ja tehdä siten tieteenalaa aiempaa läpinäkyvämmäksi. Lähdeaineisto koostuu vertailevan koulutustutkimuksen tieteellisissä aikakausjulkaisuissa ilmestyneistä artikkeleista ja laajemmissa kokoomateoksissa julkaistuihin historiallisista tarkasteluista. Aihetta lähestytään filosofi Ian Hackingin historiallista ontologiaa ja järjelyn tyyliä koskevien kirjoitusten pohjalta. Niiden avaamista näkökulmista vertailevan koulutustutkimuksen suuntauksia tarkastellaan valistuksen ajalta nykypäivään.

Asiasanat: vertaileva koulutustutkimus, vertaileva korkeakoulututkimus, tieteenfilosofia, epistemologia, Ian Hacking

Okkolin, Mari-Anne – Koskela, Tuija – Lehtomäki, Elina. 2018. KOULUTUSTUTKIMUS JA VASTUULLISUUS – MISSION (IM)POSSIBLE? Kasvatus 49 (5), 400–414.

Unescon ja Maailmanpankin tuoreet raportit ovat nostaneet esiin koulutusjärjestelmän velvollisuudet ja vastuut sekä oppimisen kriisin globaalina yhteiskunnalliseen kehitykseen vaikuttavana ilmiönä. Nämä raportit ovat herättäneet keskustelua tutkimuksesta, tutkimustarpeista ja tutkimustulosten käytöstä koulutuksen kehittämisessä. Vähemmän keskustelua on käyty koulutustutkimuksen välittämästä *ymmärryksestä* maailmasta sekä *tavastamme tuottaa* maailmankuvia. Kysymmekin katsausartikkelissamme kriittisen koulutustutkimuksen näkökulmasta, mitä tutkimuksillamme edistämme ja miten. Kysymme myös, miten tutkimus ja tutkijat ovat nostaneet esiin kysymyksiä velvollisuuksista ja vastuista. Katsauksemme kohdentuu omia tutkimusteemojamme tarkastelevien tieteellisten julkaisujen analyysiin. Analyysimme teemoina ovat opettajaprofessio, tasa-arvo, koulutuksen kehittäminen ja koulutuksen kehittämiseen kantaa ottava tutkimus. Osallistumme näin sekä ontologis-episteemiseen että pragmaattisempaan koulutustutkimukselliseen keskusteluun. Meta-analyysimme perusteella on todettavissa, että tutkimuksella voidaan vahvasti suunnata lukijoiden katsetta ja että tieteenteoreettiset lähtöoletukset näyttävät artikkeleissa annetuilta ja niiden auki kirjoittaminen niukalta. Voidaan kysyä, oletammeko tutkijoina lukijoidemme jakavan tuottamamme maailmankuvan. Haluamme käynnistää keskustelua tieteenteoreettisten näkökulmien sekä tutkijoiden omien tieteellisten lähtökohtien ja sitoumusten täsmällisemmän esiin tuomisen tärkeydestä.

Asiasanat: koulutustutkimus, vastuullisuus, tieto, ontologia, epistemologia, tutkija

Ouakrim-Soivio, Najat – Pulkkinen, Jonna – Rautopuro, Juhani – Hildén, Raili. 2018. TOTEUTUUKO PERUSOPETUKSEN TASA-ARVO? KATSAUS OPPIMISTULOSTEN ARVIOINTEIHIN. Kasvatus 49 (5), 415–430.

Tässä katsausartikkelissa analysoidaan tasa-arvon toteutumista suomalaisessa perusopetuksessa 2000-luvulla oppimistulosten näkökulmasta. Koulutuksen tutkimuksessa koulutuksellisen tasa-arvon indikaattoreina on käytetty saavutettuja oppimistuloksia ja oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia jatkaa opintojaan peruskoulun jälkeen. Yksilöiden väliset oppimistulosten erot ovat hyväksyttäviä ja luonnollisia, mutta ryhmien, kuten sukupuolen, opetuskielen tai vanhempien koulutustason, mukaiset tai koulujen väliset erot eivät sitä ole. Artikkelissa vastataan seuraavaan tutkimuskysymykseen: Miten koulutuksellinen tasa-arvo on toteutunut perusopetuksessa 2000-luvulla suhteessa sukupuoleen, vanhempien koulutustaustaan ja koulun opetuskieleen tai koulujen välillä? Artikkelin perustuu kansallisiin ja kansainvälisiin matematiikan, yhteiskunnallisen osaamisen ja vieraiden kielten oppimistulosten arviointiaineistoihin ja niistä julkaistuihin tutkimuksiin. Sekä kansainväliset että kansalliset arvioinnit osoittavat, että jokaisen tässä artikkelissa tutkitun oppiaineen osaamisessa ilmeni koulujen välisten erojen lisäksi sukupuolen, koulun opetuskielen tai vanhempien koulutustaustan mukaisia eroja. Artikkelissa pohditaan myös koulutuksellisen tasa-arvon ja oppimistulosten arviointien merkitystä koulutustutkimuksessa.

Asiasanat: arviointi, koulutuksellinen tasa-arvo, koulutuksen tutkimus, oppimistulosten arviointi, perusopetus